

DEZVOLTAREA INTELIGENȚEI SPIRITUALE A ELEVILOR PRIN EDUCAȚIE MUZICALĂ

Lilia GRANEȚKAIA, conferențiar universitar, doctor
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți, Moldova

Abstract: The challenge aims of education in the field of musical art involves the formation of personality with high artistic culture, fundamentals of this conception suppose developing and valuing the pupil's abilities throughout the period of school age. In this article discussed a pressing problem of contemporary in musical pedagogy and in particular - the issue of training / development of the students' spiritual intelligence. The author believes that the objective can be successfully achieved in process of music education / music perception process. Quality of musical perception depends on the understanding of music that is directly linked with living a musical phenomenon as a identification process of the personality's spiritual state. Art is a way of training / development of students' spiritual intelligence.

Dezvoltarea personală este un concept din ce în ce mai mult întâlnit în societatea contemporană. Ea presupune o capacitate restructurantă și formativă a individului, ce include ideea de creștere, de devenire, de abilitare, de formare. Obiectivul cel mai vizat al dezvoltării personale, fără a fi singurul, este disponibilizarea tot mai largă a resurselor interioare ale individului.

„Dacă în cazul inteligenței cognitive este vorba despre a gândi, în cazul inteligenței emoționale despre a simți, inteligența spirituală vorbește despre a Fi” menționa B. McMullen. Ființa umană este un microunivers. Este un întreg cu multe fațete, a cărui armonie depinde de echilibrul său emoțional, spiritual, mental și fizic. Se cunoaște că persoana are mai multe tipuri de inteligențe: logico-matematică, verbal-lingvistică, corporală, practică, artistică, filosofică, socială, interpersonală, ș.a.. Inteligența emoțională și cea spirituală sunt două dintre cele mai valoroase resurse umane, poate chiar cele mai de preț, dacă ne gândim la evoluția și împlinirea noastră sufletească... Aceste abilități sunt strâns și armonios împletite, dar, fiind concepte relativ noi în literatura psihologică, ne propunem spre cercetare conceptul de inteligență spirituală și validarea lui în domeniul educației muzicale.

Cercetările din perioada actuală continuă o tradiție inițiată de cercetători precum Galton, Wundt, Simon și Binet și dezvoltate pe parcursul secolului al XX-lea de foarte mulți cercetători dintre care precizăm cercetările desfășurate de Lewis Terman, Edward Thorndike, Charles Spearman, Carlton Pearson, Jean Piaget, Barbel Inhelder, L. L. Thurstone, J. P. Guilford, David Wechsler, Cyril Burt, Philip E. Vernon și Hans Eysenk și alții.

Specialiștii în cauză au afirmat extraordinara oportunitate pe care orice criză spirituală o aduce, aceea a unei transformări radicale a ființei umane. În această nouă „paradigmă” dezideratul este acela al unei capacități creative și transformative care să permită în permanență posibilitatea de a schimba regulile, de a modifica situațiile, de a depăși limitele. Această capacitate este orientată atât înspre interior sub forma restructurării și reconfigurării personale la nivelul eului și identității dar și înspre exterior pe toate planurile existenței (familial, social, profesional). Această nouă capacitate a fost denumită **intelență spirituală** și, în mod firesc, ea trimite către un alt concept cel de maturitate spirituală.

Dezideratul finalităților educaționale în sfera artei muzicale presupune formarea unei personalități cu o înaltă cultură artistică, fundamentele palierului dat fiind clădite odată cu valorificarea capacităților elevului pe întreaga perioadă de vârstă școlară. Un adevăr pedagogic spune că muzica, deopotrivă cu alte discipline de studiu, nu suferă atitudini difuze, superficiale, ci dimpotrivă, remarcă persoanei antrenate în activitate eforturi intelectual-afective deosebite, care neapărat să se aleagă cu efectul de pătrundere continuă în profunzimea fenomenelor muzicale.

Intelență emoțională și cea spirituală sunt două dintre cele mai valoroase resurse umane, poate chiar cele mai despreț, dacă ne gândim la evoluția și împlinirea noastră sufletească. Aceste abilități sunt strâns și armonios împletite.

În sens pur etimologic, cuvântul **intelență** denotă capacitatea de a discerne, de a separa, de a alege între diferite alternative și de a putea lua decizia cea mai potrivită. O persoană inteligentă este, de fapt, o persoană care știe să separe esențialul de neesențial, ceea ce este valoros de ceea ce este lipsit de valoare, ceea ce îi este necesar pentru a desfășura o anumită activitate de ceea ce este irelevant pentru această activitate. Inteligența, în sens pur etimologic, se referă la această capacitate de a discerne. Cuvântul latin *intelligentia* provine din *intelligere*, termen compus din *intus* (*între*) și *legere*, care înseamnă a alege sau a citi. A fi inteligent înseamnă, prin urmare, a ști să alegi cea mai bună alternativă

dintre mai multe, dar și a ști să citești în interiorul lucrurilor. Acest lucru este posibil dacă, înainte de a alege, ai capacitatea de a delibera, de a cântări argumentele pro și contra ale unei asemenea decizii și de a anticipa posibilele consecințe care decurg din asta. Inteligența permite să păstrezi cu ajutorul memoriei experiențele din trecut și să anticipezi, cu ajutorul imaginației, scenariile ipotetice din viitor. Această calitate, după ce este exersată din plin, salvează ființa umană de multe eșecuri din viața sa și îi deschide porțile spre dobândirea succesului personal, afectiv și profesional. Condiția umană este sărmană. Ființa umană este animalul cel mai neajutorat: se naște gol, desculț și lipsit de apărare, dar îi sunt date două posibilități, după cum spunea Aristotel: mâinile și mintea, prin care le depășește pe toate celelalte animale și cu care realizează, într-o oarecare măsură, orice lucru. Inteligența este mijlocul care oferă deschiderea spre ansamblu și puterea de a cuceri adevărul. Ea îl face pe om capabil de a transcende, de a depăși orice limită. Inteligența se poate defini și ca puterea de a învăța sau de a înțelege, ca aptitudinea de a cunoaște, de a înțelege ceva. Potrivit definiției oferite, de obicei, în manualele de psihologie: inteligența este capacitatea și abilitatea de a răspunde, în cea mai potrivită formă posibilă, exigențelor pe care le prezintă lumea. Îți permite să reflectezi, să-ți faci griji, să cercetezi, să controlezi și să interpretezi realitatea. Există un răspuns fundamental, cu caracter instinctiv; dar, dincolo de el, ființa umană, datorită inteligenței sale, este capabilă de a-și stăpâni acest răspuns și de a se gândi, mai înainte, la cel pe care trebuie să-l dea, fiind în funcție de context. Inteligența permite elaborarea de răspunsuri complexe în situații fundamentale ale vieții, răspunsuri gândite și meditate care depășesc logica mecanică a impulsului. De asemenea, prin inteligență se mai poate înțelege și acea capacitate care permite să ne adaptăm destul de repede posibilităților disponibile și să ne confruntăm cu situații noi pe care nu le-am prevăzut dinainte.

Există o diferență între spiritualitate și inteligență spirituală. Spiritualitatea înseamnă să știi cine ești, iar inteligența spirituală înseamnă să „realizezi” cine ești și să-ți trăiești viața în această conștientizare. Întotdeauna ai fost cine ești și, pe drept cuvânt, nu ai putea niciodată să fii altceva decât ceea ce ești. Acest lucru necesită însă „realizare”, spre exemplu realizarea aceluia moment în care „vezi”, „atingi” și apoi „ești”...

„A fi inteligent spiritual înseamnă a gândi, a acționa și a interacționa dintr-o conștientizare a sinelui ca spirit, iar nu ca forma, suflet sau corp”. Cei mai mulți dintre noi suntem învățați să credem că suntem formele noastre fizice.

Inteligența spirituală înseamnă să poți să îți educi conștiința, să ții cont de ea și să asculți de ea. Totodată, inteligența spirituală înseamnă să adresezi întrebări proprii persoane și să fii pregătit pentru a-ți trăi răspunsurile.

Stephen Covey sugerează anumite modalități de a ne dezvolta inteligența spirituală. Citirea unei cărți și meditația, afundarea în muzică și literatură de calitate, găsirea unei modalități de a comunica cu natura, menținerea fidelității față de valorile tale cele mai înalte, a încerca să contribui la o cauză anume, toate acestea sunt metode ideale pentru a spori inteligența spirituală, este de părere Covey.

Inteligența spirituală facilitează performanța, creativitatea, schimbarea, capacitatea de adaptare, starea de pace și de liniște, înțelepciunea, bucuria, entuziasmul. Conectarea la SQ este cea mai autentică și sinceră călătorie înspre autodescoperirea sinelui, a celorlalți și a lumii în care trăim.

În raport cu educația, arta muzicii se cere a fi abordată în natura ei specifică, în necesitatea ei, în acțiunea și puterea mesajului ce-l poartă ea pentru viața spirituală. Interesează, așa dar, educația muzicală ca educație prin experiența muzicii; propriu-zis, prin audiția muzicală și prin cânt – principal cadru de realizare a educației muzicale. G. Balan susține ideea că prin intermediul cântului, cel mai important gen al artei muzicale aplicat la orele de educație muzicală (în sens general al cuvântului) trebuie să educăm omul în mod profund, nobil. Prezintă interes din acest punct de vedere poziția cercetătorului C. Cozma care consideră că educația muzicală ajută cu prisosință la depășirea răului, la înscrierea întru reușita omului în capacitatea binelui, a bucuriei, sensibilității, seninătății, simpatiei, solidarității, înțelegerii, devotamentului, împăcare cu datul existențial și protecție a schimbării în bine a stării de fapt.

M. Vacarciuc conchide, că valoarea spirituală a cântului vocal-coral este în funcție de elementele muzicale din care este alcătuit, de valoarea fiecărui element în parte și de felul cum sunt îmbinate între ele. Drept exemplu putem lua cele trei elemente, care stau la baza cântecului: *melodia, ritmul și cuvântul* [3].

În cadrul educației muzicale putem delimita două niveluri: informativ-teoretic și formativ-aplicativ. La nivelul informativ-teoretic se realizează acumularea de cunoștințe, formarea priceperilor și deprinderilor reproductiv-informative. la nivelul formativ-aplicativ educația muzicală se realizează prin

contactul nemijlocit cu opera de artă. Nivelurile de realizare a educației artistice - informativ-teoretic și formativ-aplicativ, se află într-un raport de reciprocitate, completându-se unul pe altul în sensul că instruirea nu poate înlocui, ci doar asigură o mai bună receptare a muzicii, în timp ce contemplarea propriu-zisă valorifică virtuțile spirituale ale individului și asigură realizarea scopului fundamental al educației.

Comunicarea dintre elev și arta muzicală este în funcție nu numai de valoarea estetică a muzicii, ci și de valoare ei spirituală prin participarea creatoare a subiectului în această comunicare. În contact direct cu muzica (contact energetic, spiritual) se stabilește o comuniune psihică dintre receptor și opera de artă, dintre structurile conștiente și cele inconștiente ale personalității elevului și mesajul artistic muzical. Scopul fundamental al acestui dialog este îmbogățirea experienței receptorului și sensibilizarea acestuia prin declanșarea emoției și trăirii și ca rezultat dezvoltarea inteligenței spirituale ale elevului.

Misiunea procesului educativ de către profesor constă în trezirea puterilor interioare care corespund legităților firii copiilor. Cucerirea artei muzicale, pătrunderea în tainele ei, însușirea legilor ei specifice necesită, la fel, muncă, o muncă în primul rând a sufletului, o muncă a cugetului, a întregii ființe a omului. Muzica este o delectare, dar și meditație filozofică profundă. Ea aduce bucurii și desfătări (atât sufletești, cât și intelectuale) inexprimabile, dar numai dacă ai depus străduință pentru a ți-o însuși. Numai în așa condiții muzica te va răsplăti, îți va șopti adevăruri pe care nu le vei afla pe altă cale, te va purta prin lumi necunoscute pînă atunci. Copii trebuie să fie conștienți de acest lucru.

Considerăm că inteligența spirituală se află în raport direct cu cea emoțională și face parte din cadrul inteligențelor multiple.

- **inteligenta muzicală** – legată de conștientizarea, comprehensiunea, înțelegerea discursului muzical;
- **inteligenta kinestezică** – legată de conștientizarea corpului fizic, corelarea vocii cu auzul etc.
- **inteligenta intrapersonală** – conștientizarea propriilor trăiri și gânduri și controlul acestora;
- **inteligenta interpersonală** – legată de modul de relaționare cu ceilalți și de succesul social.

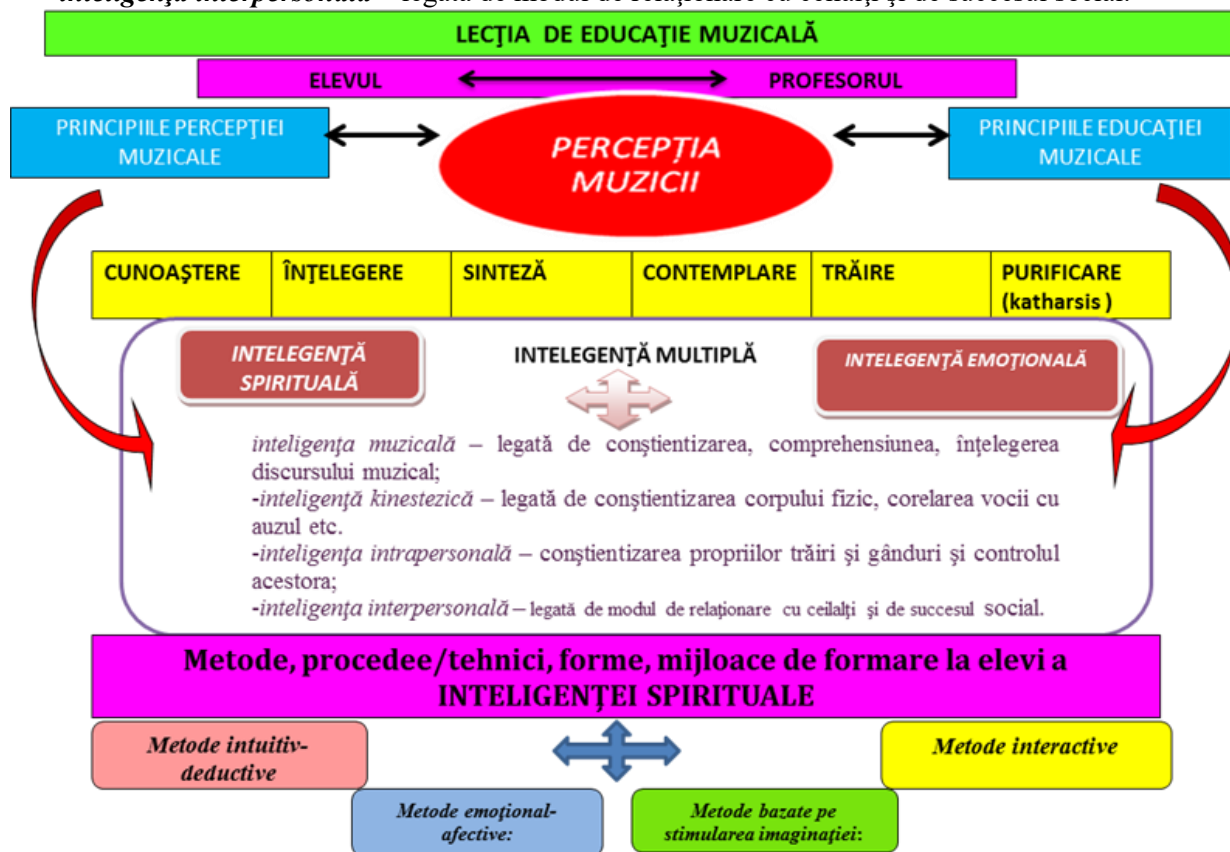

Fig. 1. Model pedagogic de formare a inteligenței spirituale la elevi în cadrul educației muzicale

Dezvoltarea inteligenței spirituale a elevilor conform ipotezei și cercetărilor teoretice este posibilă prin valorificarea la lecție a următoarelor principii psihopedagogice și artistice:

-
- *principiul creativității;*
 - *principiul interiorizării muzicii;*
 - *principiul unității educației-instruirii-dezvoltării muzicale și spirituale;*
 - *principiul corelației între senzorial și rațional, dintre concret și abstract;*
 - *principiul sensibilității afective;*
 - *principiul intuiției,*
 - *principiul pasiunii;*
 - *principiul acțiunii totale a muzicii asupra omului;*
 - *principiul educației prin și pentru valori.*

Prin metodele educației muzicale eficiente în educația spirituală a elevilor la lecția de cor propunem următoarele metode și procedee didactico-artistice:

- *Metoda vocalizării*
- *Metoda notării grafice a melodiei*
- *Metoda intonării plastice*
- *Metoda acțiunii emoționale*
- *Metoda comparației*
- *Metoda sistematizării*
- *Metoda percepției asociate*
- *Metoda „colanul sonor”;*
- *Metoda „scărița muzicală”;*
- *Metoda „funde melodioase”;*
- *Metoda „împărăția fermecată”;*
- *„intonarea muzicală”;*
- *„izvorășul”;*
- *„interiorizarea muzicii”*
- *Exercițiul Vox Mentis etc.*

În calitate de căi, mijloace de realizare a dezvoltării spirituale la elevi propunem conform modelului de spiritualizare (după Frankl) următoarele:

- valori spirituale, estetice, culturale;
- creații muzicale cu subiect religios;
- cărți, filme, cântece, care rezonază cu ideile spirituale înalte;
- persoane spirituale, cu cei cu care suntem pe aceeași undă;
- viață conștientă: conștient să cântăm, creăm, gândim, să vorbim, să acționăm, să trăim!;
- practica spirituală: practica bunăvoinței și transmiterii iubirii.

Misiunea procesului educativ de către profesor constă în trezirea puterilor interioare care corespund legităților firii copiilor. Cucerirea artei muzicale, pătrunderea în tainele ei, însușirea legilor ei specifice necesită, la fel, muncă, o muncă în primul rând a sufletului, o muncă a cugetului, a întregii ființe a omului. Muzica este o delectare, dar și meditație filozofică profundă.

Concluzii: Educația muzicală este una dintre componentele principale ale educației estetice și spirituale. Tezaurul muzicii academice constituie o sferă importantă a culturii spirituale a elevilor. Muzica contribuie la cultivarea emoțiilor, la dezvoltarea intelectuală, a sentimentelor morale, estetice și, în special, a sentimentului de dragoste pentru integrarea acestei arte în viață, a gustului estetic muzical și în sfârșit la modelarea spirituală a elevilor și la dezvoltarea inteligenței spirituale ale lor. Lecția de muzică include multiple și variate activități muzicale. Sarcinile de bază ale acestor activități sunt aprofundarea în lumea muzicii, cucerirea treptată a artei sonore. Fiecare activitate muzicală nu va fi orientată doar spre sine, ci va contribui alături de celelalte la elucidarea temei generale a lecției. Toate activitățile din cadrul lecției combinându-se și completându-se vor bate într-o singură direcție urmărind același scop – însușirea temei lecției, fără a destrăma logica pătrunderii metodice în subiectul muzical atacat.

La baza formării spirituale a elevilor stă **actul de trăire** (estică, artistică, spirituală) a muzicii. Ca rezultat al trăirii muzicale stă *experiența muzicală a receptorului* – o activitate interioară specifică, axată pe fenomenul muzical. *Trăirea muzicii (trăirea muzicală)* este, astfel, chintesența actului muzical, a experienței muzicale.

Referințe bibliografice:

1. Gagim I. Dimensiunea psihologică a muzicii. Iași: Timpul, 2003. 280 p.
2. Morari M. Actul artistic: delimitări terminologice și conceptuale cu deschideri pentru educație. In: Educația artistică în contextul mediului social-cultural al sec. XXI. Conferință științifico-practică internațională. Bălți: Universitatea de Stat „Alec Russo”, 2013, p. 34-38.
3. Vacarciuc M. Dezvoltarea spirituală a micului școlar prin muzică și cânt. Chișinău, 2002. 90 p.
4. Zohar D. SQ - Inteligența spirituală. București: Vellant, 2011. 400 p.
5. Disponibil: <http://sourcesofinsight.com/stephen-covey-on-developing-emotional-intelligence/> (vizitat 20.04.2017).